



---

## Riktlinjer för Region Gotlands service på bad- och besöks- platser

---

**Fastställd av** tekniska nämnden  
**Framtagen av** teknikförvaltningen  
**Datum** [Beslut/Publiceringsdatum]  
**Gäller** 2025-2029  
**Ärendenr** TN 2024/1856  
**Version** [1.0]

---



## Riktlinjer för Region Gotlands service på bad- och besöksplatser

### Innehållsförteckning

|     |                                                                                                                                             |        |
|-----|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------|
| 1.  | Bakgrund                                                                                                                                    | sid 3  |
| 1.1 | Historik                                                                                                                                    | sid 4  |
| 1.2 | EU-bad                                                                                                                                      | sid 5  |
| 1.3 | Naturresevat                                                                                                                                | sid 5  |
| 1.4 | Hamnar                                                                                                                                      | sid 6  |
| 1.5 | Länsstyrelsens besöksplatser                                                                                                                | sid 7  |
| 2.  | Avgränsning och definitioner                                                                                                                | sid 8  |
| 3.  | Kommunalt ansvar och åtagande                                                                                                               | sid 8  |
| 4.  | Styrdokument                                                                                                                                | sid 9  |
| 4.1 | Vårt Gotland 2040                                                                                                                           | sid 10 |
| 4.2 | Grönplan för Gotland                                                                                                                        | sid 11 |
| 4.3 | Översiktsplan                                                                                                                               | sid 12 |
| 4.4 | Detaljplaner                                                                                                                                | sid 13 |
| 4.5 | Allmänna ordningsföreskrifter                                                                                                               | sid 13 |
| 4.6 | Regional besöksnäringstrategi                                                                                                               | sid 14 |
| 5.  | Målbilder                                                                                                                                   | sid 15 |
| 6.  | Kategorisering och prioriteringar                                                                                                           | sid 16 |
| 6.1 | Kategori 1: Regionägda bad- och besöksplatser med högt besöksstryck (EU-bad) samt de regionägda naturresevat                                | sid 16 |
| 6.2 | Kategori 2: Regionägda bad och besöksplatser med lägre besöksstryck                                                                         | sid 16 |
| 6.3 | Kategori 3: Ej regionägda bad- och besöksplatser men där Region Gotland äger närliggande/anslutande mark exempelvis för parkering           | sid 16 |
| 6.4 | Kategori 4: Ej regionägda bad- och besöksplatser där Region Gotland sedan tidigare traditionellt utför service och med lägre besöksstryck   | sid 17 |
| 6.5 | Kategori 5: Ej regionägda bad- och besöksplatser med lägre besöksstryck där Region Gotland betalar ut ett servicebidrag till en lokal aktör | sid 17 |
| 6.6 | Kategori 6: Besöksplatser där Region Gotland utför viss service på uppdrag Länsstyrelsen                                                    | sid 17 |
| 7.  | Översiktskarta                                                                                                                              | sid 18 |
| 8.  | Strategipunkter                                                                                                                             | sid 19 |
| 8.1 | Ansvar, budget och hantering vid eventuell avveckling av bad- och besöksplatser                                                             | sid 19 |
| 8.2 | Tillgänglighet                                                                                                                              | sid 19 |
| 8.3 | Åtkomst till bad- och besöksplatserna                                                                                                       | sid 20 |
| 8.4 | Skötsel                                                                                                                                     | sid 21 |
| 8.5 | Säkerhet                                                                                                                                    | sid 23 |
| 8.6 | Information                                                                                                                                 | sid 24 |
| 8.7 | Anläggningar och investeringar                                                                                                              | sid 24 |
| 8.8 | Övriga bestämmelser såsom försäljning, vattenfordon, hundar och camping                                                                     | sid 25 |

## 1. Bakgrund

Detta dokument är framtaget för att åskådliggöra hur Region Gotland/Teknikförvaltningen arbetar för att förvalta, underhålla och utveckla sina bad- och besöksplatser. Dokumentet är att betrakta som övergripande riktlinjer för underhållsarbetet och utvecklingen av badplatserna. Till denna tas det fram en separat handlingsplan som konkret men övergripande beskriver vilka åtgärder som ska vidtas, när det planeras att ske och till vilken kostnad.

År 1995 tog dåvarande Gotlands kommun fram *Principer för avfallshantering och sanitära åtgärder inom turistattraktiva områden*, vilka antogs av Tekniska nämnden samma år. Denna ersattes 2014 av *Badplatsstrategi för Region Gotland*. Sedan dess har Region Gotlands förutsättningar för att ta hand om badplatserna på ön förändrats samtidigt som nya styrdokument och kunskapsunderlag tillkommit varför behovet av nya riktlinjer för öns bad- och besöksplatser har uppstått. Det finns idag ett stort och ökande tryck på att Region Gotland arbetar aktivt med sina bad- och besöksplatser som utgör en betydande del i många besökares helhetsupplevelse, både för de bofasta gotlänningarna och för hitresta besökare. Bad- och besöksplatserna bidrar till att skapa goda förutsättningar för besöksnäringen. År 2023 fick Park- och trafikavdelningen ett uppdrag från förvaltningsledningen att uppdatera badplatsstrategin och analysera de behov som finns, exempelvis toaletters tillgänglighet, städning och sophantering men även parkeringssituationen. Syftet är att servicen som tillhandahålls skall skapa en positiv upplevelse vid de besöksmål som Teknikförvaltningen har något slags ansvar för. Det kan vara egenägda badplatser, eller sådana där Region Gotland traditionellt tagit på sig ett skötselansvar eller där Region Gotland mot ersättning utför skötsel åt Länsstyrelsen vid vissa utpekade besöksplatser.

Region Gotland äger i nuläget totalt 13 badplatser. Utöver detta finns det fem bad- och besöksplatser där närliggande mark som används för att tillgängliggöra platsen, exempelvis en parkeringsplats, ägs av Region Gotland. Dessutom sköter Region Gotland även, helt eller delvis eller ger bidrag till, ytterligare 19 bad- och besöksplatser som ligger på privatägd eller samfällad mark. I några fall kan badplatsen vara utarrenderad. Urvalet av de badplatser som Region Gotland erbjuder service på och där Region Gotland inte är markägare, baseras på var de tidigare gotländska kommunerna tagit på sig ansvaret för badplatserna. Skötselansvaret för ett flertal badplatser är sålunda nedärvt till Region Gotland efter att de mindre kommunerna på Gotland slogs samman till en kommun 1971. Sedan dess har avsaknaden av avtal blivit tydlig och vem som ansvarar för vad på de privata badplatserna är oftast inte beskrivet. På flera platser börjar badplatserna bli svåra att nå på grund av dåliga vägar som inte är regionägda och där Region Gotland inte har mandat att utföra underhåll eller renoivering. Outredda ägarförhållanden kan innebära problem med att upprätta nödvändiga servitut och avtal vilket behövs för att Region Gotlands service ska kunna fortsätta erbjudas på ett korrekt sätt. I nuläget (2024) saknas avtal mellan Region Gotland och markägaren på de flesta privata badplatser.

Gotland har en kuststräcka på cirka 800 kilometer och ett mycket stort antal stränder. Gotlands badplatser är av varierande karaktär där det finns möjlighet att bada vid såväl sandstränder, stenstränder, insjöar och kalkbrott eller från brygga.

De flesta av havsbadplatserna på Gotland ligger inom naturreservat, i huvudsak naturreservatet Gotlandskusten och de flesta ligger även inom strandskydd. Några badplatser ligger inom detaljplanelagt område och där kan i vissa fall strandskyddet vara hävt, exempelvis Visby havsbad<sup>1</sup>. Det är normalt kommunerna som hanterar strandskyddsdispenser men i naturreservat är det Länsstyrelsens uppgift<sup>2</sup> och stora delar av Gotlands kust omfattas av naturreservat. Strandskyddet sträcker sig vanligtvis 100 meter upp på land och 100 meter ut i havet. Inom naturreservat hanterar Länsstyrelsen strandskyddsfrågor för den del som är på land och Region Gotland för den del som är i havet.

## 1.1 Historik

Strändernas roll som badplatser är yngre än vad många kanske föreställer sig. På 1700-talet började förmögna människor vistas i kustnära miljöer för utsikten och den friska luftens skull. Dessförinnan var strändernas funktion mer näringsinriktad där fiske, strandbete och tånghämtning var de huvudsakliga aktiviteterna. Särskilt under medeltiden var kustfisket en central resurs som handelsvara och föda. Först under andra hälften av 1800-talet började havsbad vid kallbadhus bli en populär företeelse bland societeten. Inledningsvis på skilda platser för män och kvinnor och senare vid 1900-talets början på gemensamma badplatser. Detta var i samband med att vetenskapen om kopplingen mellan hygien och hälsa växte fram samtidigt som ljus, luft och öppna ytor sågs som ideal i motsättning till industristädernas smuts och trängsel.

Friluftsbad som en aktivitet för gemene man, så som det ser ut idag, blev verklighet först i samband med införandet av två veckors lagstadgad semester för arbetare, år 1938. Några år senare, kring år 1950 infördes den första lagen som skyddade landets stränder. Då infördes bestämmelserna i syfte att trygga allmänhetens tillgång till stränderna och de gällde enbart i vissa utpekade områden. Efter 1975 kom strandskyddet att gälla generellt i hela landet.

Vid sekelskiftet 1900 stod Ljugarn på östra Gotland ut som ett tidigt svenskt exempel på en populär badort.

---

<sup>1</sup> All mark som vid utgången av juni 1975 ingick i stadsplan eller av ålder bestående stadsplan är undantagen strandskyddet. Enligt övergångsbestämmelser till ändringar i Miljöbalken inträder dock strandskydd om planarbetet inte slutförs före den 1 juli 2010. I senare detaljplaner skall det regleras i detaljplanen om det omfattas av strandskydd eller inte

<sup>2</sup> Strandskyddsbestämmelserna regleras i 7 kapitlet i Miljöbalken (1998:808) som handlar om skydd av områden.

## 1.2 EU-bad

Vissa av Gotlands badplatser har av Havs- och vattenmyndigheten pekats ut och klassats som så kallat EU-bad vilket innebär att det är en badplats med extra högt besöksstryck, mer än 200 besökare per dag under högsäsong. Följande elva badplatser är klassade som EU-bad (2024-01-11): Blå lagunen, Herta, Ireviken/Svarthäll, Ljugarn, Sandviken, Slite strand, Snäck, Sudersand, Tofta, Visby havsbad och Åminne. EU-bad skall av kommunens enhet Miljö provtas för bakterier och besiktigas regelbundet. Region Gotland genomför minst tre badvattenprover per EU-bad och säsong. Resultaten redovisas kontinuerligt på Havs- och vattenmyndighetens hemsida [Badplatser på Gotland - Bad - Badvatten - Havs- och vattenmyndigheten \(havochvatten.se\)](#).

### EU-bad på Gotland

- Blå lagunen
- Herta
- Ireviken/Svarthäll
- Ljugarn
- Sandviken,
- Slite strand,
- Snäck
- Sudersand
- Tofta
- Visby havsbad
- Åminne

Region Gotland utför provtagning på ytterligare ett antal badstränder vilket också redovisas till Havs- och vattenmyndigheten. Även förekomst av alger noteras i samband med provtagningen och redovisas. Totalt provtas för närvarande 23 badplatser årligen varav fem är regionägda: Visby Havsbad, Snäck, Slite strand, Tingstäde och Sandviken. Ytterligare åtta stycken badplatser där Region Gotland erbjuder någon form av service och som regelbundet provtas är: Brissund, Ekeviken, Herta, Holmhällar, Ireviken/Svarthäll, Nisseviken, Sandhamn (Djupvik) och Tofta. Övriga badplatserna som regelbundet besiktigas och provtas för bakterier på är Björkhaga, Blå Lagunen, Burgsvik, Follingbo kalkbrott, Ljugarn, Sigvalde träsk, Sudersand, Toftagropen, Träkumlagropen och Åminne.

## 1.3 Naturreservat

Region Gotland förvaltar två stycken naturreservat, Galgberget och Södra hållarna. Galgbergets naturreservat som ligger alldeles norr om staden inrättades år 1998 med syfte att bevara ett geologiskt, biologiskt och kulturhistoriskt intressant och värdefullt naturområde från exploatering, samt att tillgängliggöra ett område av väsentlig betydelse för allmänhetens friluftsliv. Södra Hållarnas naturreservat som bildades år 2014 är ett natur- och friluftsområde i södra Visby som tidigare var ett militärt skjutfält. På Södra Hållarna finns så gott som samtliga av öns naturtyper representerade. Här finns vinddriven tallskog och fuktig lövskog, branta klinter med rasbranter, fossilrika stränder och sandstränder, uppspruckna hållar och alvarsmarker, djungelliknande vandringsleder, grottor, orkidéer med mera.

Utöver dessa två kommunala naturreservat finns det i nuläget ytterligare kring 150 naturreservat på Gotland som i huvudsak förvaltas av Länsstyrelsen i Gotlands län, flera av dessa på Regionägd mark.

## 1.4 Hamnar

Region Gotland äger och förvaltar ett antal hamnar runtom på ön. Huvudsyftet med dessa är hamnverksamhet även om de till stor del även fungerar som besöksmål. Hamnarna i Visby, Slite och Klintehamn är strategiska för Gotlands välfärd och utveckling. De ska ha full kapacitet för sina uppdrag gällande färjetrafik, gods, fritids- och kryssningstrafik. Hamnarna skall ses som en helhet där man separerar och delar upp verksamheterna och fartygs- trafiken. En av strategierna för hamnverksamheten är att Region Gotland skall fokusera på de strategiska hamnarna samt de hamnar som behövs för den gotländska näringen. Övriga hamnar försäljs då de bedöms utvecklas bäst av lokala föreningar och företag.

Hamnavdelningen vid Teknikförvaltningen ansvarar för all service kopplad till hamnarna. Några av hamnarna är utarrenderade och några är under utredning för eventuell försäljning. Vid flera hamnar sker service i samarbete med gästhamnsverksamheten. Vid i princip alla hamnar finns det en hamnvärd.

I nuläget ansvarar Teknikförvaltningen för följande hamnar:

- **Visby** – gästhamn och slottshamnen/fiskehamnen: Här finns till stor del en gästhamnsverksamhet. Här finns även ställplatser för husbilar.
- **Klintehamn** – Klintehamn hamn och Kalkugnskajen: Här finns ett samarbete med Klintehamns båtklubb som sköter viss service. Karlsöbolaget hyr in sig i Hamnlokalerna för biljettförsäljning och administrativ verksamhet.
- **Vändburgs hamn**: Här finns toalett för besökande båtgäster samt ställplatser för husbilar. Ansvaret delas med gästhamnsverksamheten. En försäljning är under utredning.
- **Ronehamn**: Här finns ett servicehus finns med toalett, dusch, och kök vilket drif- tas i samarbete med Ronehamns båtklubb. Här finns även ställplatser för husbilar.
- **Herrviks hamn**: Ett avtal om toalett finns med en lokal näringsidkare för båt- gäster. Här passerar vandringsleder och det är sommartid ett stort tryck av besökande gäster.
- **Botvaldevik/Åminne**: Här finns endast en enklare service med sophantering och ett utedass. Botvaldevik nyttjas i mångt och mycket som en badplats. Här finns även ställplatser för husbilar.
- **Slite småbåtshamn** - avser Lanthamnen inne i samhället: Här finns även en gästhamnsverksamhet samt ställplatser för husbilar.
- **Fårösunds hamn** - avser hamnen vid färjeläget: Här finns ställplatser för husbilar. Vid Fårösunds hamn finns även flera andra starka intressenter såsom Sjöfartsverket och Sjöräddningen. Fåröfärjans plats ingår inte så den förvaltas av Trafikverket.
- **Lickershamns hamn**: Hamnen är idag helt utarrenderad och diskussioner pågår om eventuell framtida försäljning.



Hamnarnas grundläggande syfte är hamnverksamhet och sjöfart och de förvaltas av en egen avdelning. Även om hamnar i många fall betraktas och uppfattas som en typ av besöksplatser för allmänheten så är deras målgrupp i dagsläget knuten till de båtburna gästerna.

## 1.5 Länsstyrelsens besöksplatser

Region Gotland sköter, mot ersättning, ett antal besöksplatser på uppdrag av Länsstyrelsen i Gotlands län. För närvarande är det 13 stycken besöksplatser (2024) och det rör sig i huvudsak om service kopplad till sophantering och skötsel av toaletter. På Fårö finns exempelvis Digerhuvud södra Tungohuvud, Digerhuvud mellersta, Digerhuvud norra Helgumannen, Langhammars och Gamle hamn. På norra delen av Gotland finns även besöksmålet Hångers Källa i Lärbro. På och kring Östergarnslandet finns Torsburgen Ardre Lucka, Torsburgen Tjängvide Lucka, Grogarnsberget och Folhammar. På den södra delen av Gotland finns det besöksplatser vid Kronvalls Klinte (Ekstakusten), Russparken i Gerum/Lojsta samt i Stockviken Hamra.

### Länsstyrelsens besöksplatser:

- Digerhuvud södra Tungohuvud Fårö
- Digerhuvud mellersta Fårö
- Digerhuvud norra Helgumannen Fårö
- Langhammars Fårö
- Gamle hamn Fårö
- Hångers källa Lärbro
- Torsburgen Ardre Lucka
- Torsburgen Tjängvide Lucka
- Grogarnsberget
- Folhammar
- Kronvalls Klinte
- Russparken Gerum
- Stockviken Hamra



På Fårö finns flera av de besöksplatser som Region Gotland sköter på uppdrag av Länsstyrelsen

## 2. Avgränsning och definition

Med badplats avses i dessa riktlinjer friluftsbad. En plats som besöks utomhus och där huvudsyftet är att bada. Med besöksplats menas i dessa riktlinjer en plats, utomhus i naturen som besöks i syfte att få en upplevelse och/eller känna avkoppling. Oftast handlar det om en naturupplevelse men det kan även vara en plats som besöks av kulturhistoriska skäl. Det är i detta sammanhang inte en plats som besöks av kommersiella skäl i syfte att konsumera.

Riktlinjerna omfattar service vid de bad- och besöksplatser som Teknikförvaltningen/Parkenheten hanterar i nuläget. Riktlinjerna hanterar inte urvalet av dessa och på vilket sätt turistnäring och antalet besökare skall utvecklas i förhållande till skattemedel. Detta strategiska utvecklingsarbete hanteras istället på övergripande nivå av Regional utveckling på Regionstyrelseförvaltningen. Inte heller hamnarna, som i många fall kan betraktas som en typ av besöksplatser, omfattas av dessa riktlinjer. Hamnarna har ett annat grundläggande syfte och förvaltas av en egen avdelning inom Teknikförvaltningen. Naturreservaten som förvaltas av Region Gotland (2 st) ingår i dessa riktlinjer, däremot inte övriga naturreservat som i huvudsak förvaltas av Länsstyrelsen, även om flera av dessa ligger på regionägd mark. Vid ett mindre antal av Länsstyrelsens besöksplatser har Teknikförvaltningen ett skötseluppdrag. Dessa finns beskrivna i både detta dokument och i en parallellt framtagna Handlingsplanen.

## 3 Kommunalt ansvar och skyldighet

Kommunens skyldighet att bygga ut anläggningar inom allmän plats<sup>3</sup> samt ansvara för underhållet regleras i Plan- och bygglagen.

Efterhand som bebyggelse färdigställs enligt en detaljplan, ska kommunen ordna de gator och andra allmänna platser som kommunen är huvudman för så att de kan användas för deras avsedda ändamål. Kommunen ska upplåta platserna för allmän användning så snart det område som platserna finns inom har bebyggts enligt planen eller, om genomförandetiden har löpt ut, efterhand som bebyggelsen färdigställs.

När platserna upplåts för allmän användning ska de vara ordnade på ett ändamålsenligt sätt och i enlighet med ortens sed. De ska i fråga om gatubredd, höjdläge och utformning i övrigt följa detaljplanen. Kommunen får göra små avvikelser från planen, om det inte motverkar syftet med planen. Kostnaden för utbyggnad av allmän plats som kommunen är huvudman för finansieras via skattemedel, gatukostnadsersättning eller regleras i exploateringsavtal. Kommunen har ansvaret för drift och underhåll enligt Plan- och bygglagen och Lag med särskilda bestämmelser om gaturenhållning och skyltning.

Inom detaljplan eller byggnadsplan med enskilt huvudmannaskap ligger ansvaret för utbyggnaden av den allmänna platsen hos de enskilda fastighetsägarna i planområdet. Om kommunen äger mark inom detaljplan med enskilt huvudmannaskap ska denna upplåtas till gemensamhetsanläggning. Kommunen har som markägare inget ansvar för utbyggnaden.

Utanför detaljplanelagt område har kommunen ingen skyldighet att anlägga nya gator, parker, naturområden, badplatser och torg för allmänheten.

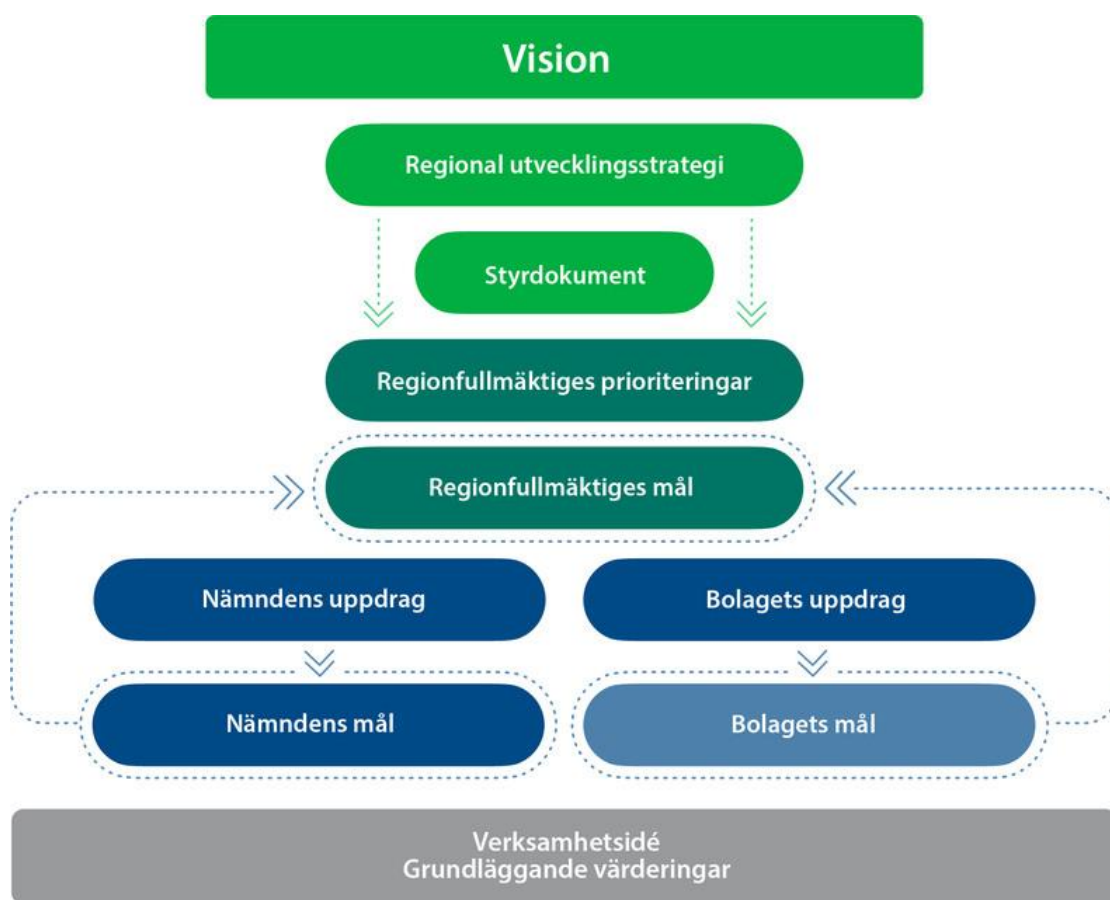
---

<sup>3</sup> Avser allmän platsmark inom detaljplanelagt område enligt Plan- och bygglagen



## 4 Styrdokument

Region Gotland och Teknikförvaltningens verksamhet styrs av en styrmodell som började gälla 2024 och ett antal underliggande styrdokument varav de viktigaste beskrivs i detta avsnitt. En styrmodell är politikens verktyg för att styra Region Gotlands verksamheter. En styrmodell innehåller inte all styrning. Region Gotland styrs även av lagar och förordningar. Styrmodellen omfattar hela Region Gotlands uppdrag vilket innefattar det regionala utvecklingsansvaret, hälso- och sjukvårdsuppdraget och det kommunala uppdraget.



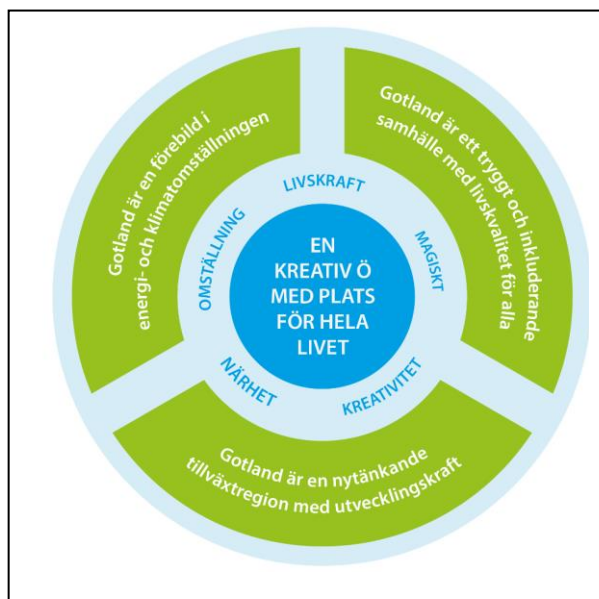
#### 4.1 Vårt Gotland 2040 (RUS)

Gotlands Regionala utvecklingsstrategi Vårt Gotland 2040 (RUS) är en strategi för en långsiktig och hållbar regional utveckling för Gotland<sup>4</sup>.

Vårt Gotland 2040 syftar till bästa möjliga framtid för de som bor och verkar på Gotland och för alla besökare.

*Visionen är: Gotland – en kreativ ö med plats för hela livet. Gotland är fyllt av livskraft och kreativitet. Här kan människor och verksamheter utvecklas och bidra till en bättre värld. Här finns närhet och plats för alla delar av livet, i alla åldrar.*

I ett av de tre övergripande målen i Vårt Gotland 2040 anges att Gotland är ett tryggt och öppet samhälle för invånare och besökare, ett jämlikt och jämställt samhälle där vi lever ett gott liv med god hälsa. Att Gotland t ex skall ha trygga och attraktiva livsmiljöer, rika fritidsmöjligheter, ett dynamiskt kulturliv, en god välfärd och service samt goda möjligheter till livslångt lärande och egen försörjning.



I utvecklingsstrategin listas ett antal **övergripande samhällsutmaningar**. En av dessa handlar om **klimat, miljö och energi**. Klimatet betraktas som vår tids ödesfråga. Den globala uppvärmningen får mycket stora konsekvenser för jorden, dess ekosystem, människor, jordbruk, vattenförsörjning och samhällen. Detta gäller också för Gotland. Kustområden och öar hör till de mest utsatta. Gotland har stora och unika kultur- och naturvärden, en biologisk mångfald och vitala ekosystemtjänster att slå vakt om. En annan övergripande utmaning handlar om **Social sammanhållning**. Gotlänningar upplever trygghet och tillit till andra människor i högre grad än i jämförelse med riket. Det finns en närhet mellan människor och ett starkt och engagerat föreningsliv, vilket är en bas och styrka för det gotländska samhället. Övriga övergripande samhällsutmaningar som beskrivs är demografisk utveckling, globalisering och digitalisering.

<sup>4</sup> Vårt Gotland 2040, den nya regionala utvecklingsstrategin för Gotland, antogs av Regionfullmäktige 2021-02-22 och ersätter därmed den tidigare Vision Gotland 2025.

Bland de prioriteringar som beskrivs och som tar sin utgångspunkt i samhällsutmaningarna för Gotland kan nämnas följande:

- **Utveckla attraktionskraften.**

Attraktionskraft handlar både om att locka nya inflyttare och att behålla den befolkning som redan bor på ön. Det är en förutsättning för att klara kompetensförsörjningen. Att Gotland ska vara en attraktiv plats att bo, leva och verka på knyter an både till den faktiska attraktiviteten och hur den kommuniceras. Det handlar om arbete och karriärmöjligheter, kommunikationer, bostäder och boendemiljöer, välfärd, fritids- och kulturliv, service, natur med mera.

- **Utveckla kulturen och ta tillvara kulturmiljöerna.**

Ett levande kulturliv är en omistlig del av det demokratiska samhället och ett kännetecken för en dynamisk och attraktiv region. Det, liksom de unika kulturmiljöerna, gör Gotland till en plats att vilja bo och verka på och besöka.

- **Gå före i klimat- och energiomställningen.**

Den dominerande utmaningen är att ställa om samhället för att nå klimatmålen. Gotland har stora klimat- och miljöutmaningar, men också möjlighet att gå före, ställa om till förnybar energi och tidigt nå de nationella klimatmålen.

- **Främja hälsa, delaktighet och trygghet.**

Ett jämlikt och jämställt samhälle där människor lever ett gott liv med god hälsa är grunden för ett socialt hållbart Gotland. Att människor är inkluderade, känner trygghet, delaktighet och tillit till varandra är grundläggande byggstenar för samhällsutvecklingen. Ett tryggt Gotland har motståndskraft att möta kriser och samhällsstörningar.

## 4.2 Grönplan för Gotland

Region Gotland har i ett samarbete mellan Teknikförvaltningen och Samhällsbyggnadsförvaltningen tagit fram en grönplan för Gotland [Grönplan för Gotland | Region Gotland](#) vilken antogs av Regionfullmäktige 2023-09-18 (§ 136). Grönplanen har kartlagt grönstrukturen i städer och tätorter. Begreppet innefattar alla aspekter av gröna och blå värden; friluftsliv, naturvård, biologisk mångfald, kulturarv, landskapsbild med mera. Grönplanens huvudsakliga syfte är att belysa och redovisa grönstrukturens värden och funktioner. Den ska fungera som vägledning när Region Gotland fattar beslut rörande samhällsutveckling. Grönstruktur är ett av flera samhällsintressen som behöver tas hänsyn till i planeringen och vägas gentemot andra intressen. Tillgång till grönområden har stor betydelse för människors livskvalitet: att vistas i naturen ger tydliga hälsoeffekter och har visat sig positivt för både den fysiska och den psykiska hälsan.

Grönplanen innehåller fyra mål med ett antal strategier för genomförande:

- Gröna boende- och livsmiljöer
- En inkluderande, varierad och tillgänglig grönstruktur
- Ökad biologisk mångfald
- En resiliens<sup>5</sup> för framtida förändringar

Till grönplanen finns ett antal framtagna kunskapsunderlag vilka några kan ses som särskilt intressanta ur ett bad- och besöksplatsperspektiv t ex sociotopkarteringen [Sociotopkartering | Region Gotland](#) som har kartlagt vilka platser i anslutning till Visby och övriga tätorterna som människor föredrar att vistas i. Flera av Regionens badplatser ligger ju inom en tätort. Ett annat, i sammanhanget, viktigt och relevant kunskapsunderlag relaterat till grönplanen är Naturvärdeskartan [Naturvärdeskartan | Region Gotland](#).

### 4.3 Översiktsplan 2040

Översiktsplaner (ÖP) ligger till grund för upprättandet av detaljplaner och fördjupade översiktsplaner. Översiktsplanen 2040 är ännu inte färdigställd och fastställd men beräknas bli klar under 2024 [Översiktsplan 2040 | Region Gotland](#). Grönplanen bidrar med kunskap och viljeinriktning i framtagandet av Översiktsplanen.

Några av frågorna som belyses i Översiktsplan för Gotland 2040 är:

- **Säkra miljö och vatten:** Grönstrukturen och ekosystemtjänster skall ses som viktiga resurser att utveckla och värna. Översiktsplanen 2040 har gjort ett ambitiöst försök att konkretisera samtliga mål och prioriteringar utifrån ett mark- och vattenanvändningsperspektiv.
- **Gå före i klimat och energiomställningen:** Regionen ska ha en ambitiös vindbruksplan, sträva mot en resurseffektiv bebyggelselokalisering, satsa på gång- och cykelinfrastruktur samt använda grönstrukturen för klimatanpassningsåtgärder.
- **Skapa förutsättningar för byggande och bostadsförsörjning:** Regionen ska sträva efter en resurseffektiv bebyggelseutveckling över hela ön, med konkreta utvecklingsförslag i alla tätorter, liksom i landsbygdsmiljöer.

---

<sup>5</sup> Med resiliens avses den långsiktiga förmågan hos ett system att hantera förändringar och fortsätta att utvecklas

#### 4.4 Detaljplaner

En detaljplan bestämmer hur mark och vatten ska användas inom ett visst område. I detaljplanen ska det gå att se vad som är allmänna platser, kvartersmark och vattenområden. Allmänna platser är oftast gator, torg och parker. Detaljplanen reglerar hur de allmänna platserna ska användas och utformas. För de bad- och besöksplatser som ligger inom planlagt område och därmed omfattas av en detaljplan så är användningsområdet reglerat och fastställt. Detaljplaner kan i dessa fall vara viktiga styrdokument.

#### 4.5 Allmänna ordningsföreskrifter

I de Allmänna lokala ordningsföreskrifterna för Gotland beslutade av Regionfullmäktige, senast reviderad 2014-06-16 § 107, regleras vilka av badstränderna som jämföras med offentlig plats. Dessa är Visby Havsbad (Kallis), Snäckvikens bad, Gustavsvik, Norderstrand, Slite bad, Kappelshamns bad, Badhusparken i Fårösund, Ronehamns bad, Nybro bad, Burgsviks bad, Klintehamns bad (barlastkaj), Västergarns badplats, Tofta bad, Gnisvärds bad, Sudersands bad Kneippbyns bad. På dessa platser är det enligt ordningslagen (1993:1617) exempelvis inte tillåtet att medföra hund under perioden 1 maj-30 september eller att campa.

Badplatser på Gotland som omfattas av de allmänna ordningsföreskrifterna:

- Visby Havsbad (Kallis)
- Snäckvikens bad
- Gustavsvik
- Norderstrand
- Slite bad
- Kappelshamns bad
- Badhusparken i Fårösund
- Ronehamns bad
- Nybro bad
- Burgsviks bad
- Klintehamns bad (barlastkaj)
- Västergarns bad
- Tofta bad
- Gnisvärds bad
- Sudersands bad
- Kneippbyns bad

#### 4.6 Regional besöksnäringstrategi

Region Gotland har en Regional besöksnäringstrategi (antagen 2019) med visionen att Gotland ska upplevas som norra Europas mest hållbara och attraktiva resmål 2027. Syftet med strategin är att skapa samsyn och forma en gemensam inriktning för framtiden. Dessutom ska den ge underlag för kommande beslut hos företagen inom besöksnäringen, dess främjare och andra berörda aktörer som arbetar för att utveckla Gotland som plats att besöka, leva och verka på. Här har man bland annat identifierat naturupplevelser och så kallade outdooraktiviteter (aktiva naturupplevelser) som viktiga tematiska områden för en utvecklad turism och besöksnäring. En avgörande förutsättning är att turismen och besöksnäringen utvecklas på ett hållbart sätt som tar hänsyn till alla tre dimensionerna ekonomi, ekologi och den sociala aspekten.

Den regionala besöksnäringstrategin är under revidering under 2024.

Ett av fem fokusområden som i översynen adderas handlar om infrastruktur och service. Offentliga aktörer så som stat och för Gotlands del Region Gotland ansvarar för infrastruktur, stora delar av transportplaneringen och kollektivtrafik och har därför stor påverkan på besökarnas resmönster och hur besökaren upplever destinationen, hur den fungerar och om den är tillgänglig.

På Gotland är turismen ett viktigt verktyg för platsutveckling. En av de mest väsentliga frågorna för turismens och besöksnäringens hållbara utveckling på Gotland påverkas av hur väl besöksperspektiven tas tillvara och integreras i offentliga planeringsinstrument och processer såsom detalj- och översiktsplan, bygglovshantering samt i andra planerings- strategier och visionsarbeten. Gotlands infrastruktur och samhällsservice får framförallt under sommaren en ökad belastning som på vissa platser leder till slitage, trängsel och målkonflikter kring bland annat mark- och vattenanvändning. Det behövs en mer integrerad offentlig styrning som bidrar till turismens hållbara utveckling. Turismutveckling och samhällsplanering behöver i större utsträckning gå hand i hand för att fungera som ett effektivt verktyg för plats- och samhällsutveckling. Myndigheter, näringsliv och civilsamhälle behöver kroka arm och ha respekt och samsyn kring nyttjandet av platsen och ha platsens bästa för ögonen.

För att Gotland ska upplevas som en attraktiv plats att besöka samt bo, leva och verka på är behovet av infrastrukturell utbyggnad i form av cykelvägar, vandringsleder, vatten och avlopp, kollektivtrafik, offentliga toaletter etc. centralt. En välfungerande turistisk infrastruktur utgör basen för besöksnäringens produktutveckling. Kvalitetssäkrade vandrings- och cykelleder innebär stora möjligheter för företagande och bidrar till att fler företag vill, kan och vågar satsa. Dessutom skapar det möjligheter till förbättrad rekreation för invånarna.

Roller, uppdrag och ansvar kopplat till samhällsservicen behöver tydliggöras. Förväntningarna behöver motsvara verkligheten och det vi sätter i skyltfönstret behöver motsvara Gotlands faktiska utbud, värde och service.

## 5. Målbilder

Utifrån styrdokumentet beskrivna i förra avsnittet och den tidigare bakgrundsbeskrivningen har Region Gotland sammanställt följande målbilder i arbetet med att utveckla och förvalta sina bad och besöksplatser:

- Region Gotland skall erbjuda bad- och besöksplatser med god service på mark som ägs av Region Gotland.
- Region Gotlands bad- och besöksplatser skall vara tydligt skyltade och lätta att ta sig till på framkomliga vägar.
- Region Gotland skall erbjuda tillgänglighetsanpassade bad- och besöksplatser med geografisk spridning över ön.
- Region Gotland skall främja hållbara transporter till och från bad- och besöksplatserna.
- Region Gotland skall verka för en minskad parkeringsproblematik vid bad- och besöksplatserna och en förbättrad tillgänglighet för blåljusverksamhet.
- Region Gotland skall fortsättningsvis utföra viss enklare service såsom sophämtning och toalettstädning på de icke egenägda bad- och besöksplatser som i nuläget omfattas av denna service och som finns beskrivna i Handlingsplanen.
- Region Gotland skall sträva efter att teckna avtal med de privata markägarna där Region Gotland utför service.
- Region Gotland skall fortsätta att mot kostnad erbjuda service på uppdrag av Länsstyrelsen vid de besöksplatser som de ansvarar för.



## 6. Kategorisering och prioriteringar

På badplatser där marken ägs av Region Gotland är den långsiktiga ambitionen att badstranden håller en god standard så att badplatsen förblir ett attraktivt besöksmål.

Prioriterade åtgärder kan vara renovering av bryggor och anläggningar som annars kan bli farliga eller kostsamma att underhålla samt byte av lekredskap. Andra prioriterade åtgärder är tillgänglighetsanpassningar och en strävan efter att nå fler tillgänglighetsanpassade badplatser med geografisk spridning på ön.

Utveckling och investering på bad- och besöksplatserna prioriteras enligt följande kategoriordning, där Kategori 1 utvecklas och åtgärdas i större omfattning än Kategori 2 och så vidare.

### 6.1 Kategori 1: Regionägda bad- och besöksplatser med högt besöksstryck (EU-bad) samt de regionägda naturreservaten

Vid alla regionägda bad- och besöksplatser ska det finnas minst en toalett, företrädesvis tillgänglighetsanpassad, och möjlighet att slänga sopor från besöket. Eventuell lekutrustning och bryggor skall hålla god standard. På regionägda badplatser bör det även finnas en grillplats. Livbojar ska finnas vid samtliga badplatser. Städning av toaletter och tömning av sopor sker alla vardagar under säsong.

För närvarande avser detta följande bad- och besöksplatser: Sandviken, Slite strand, Snäck, Visby havsbad, Galgebergets naturreservat och Södra hållarnas naturreservat

### 6.2 Kategori 2: Regionägda bad och besöksplatser med lägre besöksstryck

Vid alla regionägda bad- och besöksplatser ska det finnas minst en toalett, företrädesvis tillgänglighetsanpassad, och möjlighet att slänga sopor från besöket. Eventuell lekutrustning och bryggor skall hålla god standard. På regionägda badplatser bör det även finnas en grillplats. Livbojar ska finnas vid samtliga badplatser. Städning av toaletter och tömning av sopor sker minst tre gånger per vecka under säsong.

För närvarande avser detta följande badplatser: Badhusparken i Fårösund, Bungeviken, Gustavsvik, Kappelshamns västra bad, Lickershamn, Norderstrand, Nybro bad, Ronehamns bad och Tingstäde träsk.

### 6.3 Kategori 3: Ej regionägda bad- och besöksplatser men där Region Gotland äger närliggande/anslutande mark exempelvis för parkering

Vid dessa bad- och besöksplatser bör det finnas minst en toalett och möjlighet att slänga sopor från besöket. Städning av toaletter och tömning av sopor sker minst tre gånger per vecka under säsong. Livbojar ska finnas vid samtliga badplatser. I övrigt är servicen begränsad till den mark som Region Gotland äger.

För närvarande avser detta följande bad- och besöksplatser: Tofta (Smågårde), Herta, Själsö, Kvarnåkershamn och Nisseviken.

### 6.4 Kategori 4: Ej regionägda bad- och besöksplatser där Region Gotland traditionellt utför service

Vid dessa bad- och besöksplatser bör det finnas en toalett och möjlighet att slänga sopor från besöket. Städning av toaletter och tömning av sopor sker minst tre gånger per vecka under säsong. Livbojar ska finnas vid samtliga badplatser.

För närvarande avser detta följande bad- och besöksplatser: Barläst, Brissund, Grynge, Hildeviken, Holmhällar, Ireviken, Lojsta slott, S:t Olofsholm, Sjauster, Smöjen, Svarthäll, Skogsände och Vavle.

## 6.5 Kategori 5: Ej regionägda bad- och besöksplatser där Region Gotland betalar ut ett servicebidrag till en lokal aktör

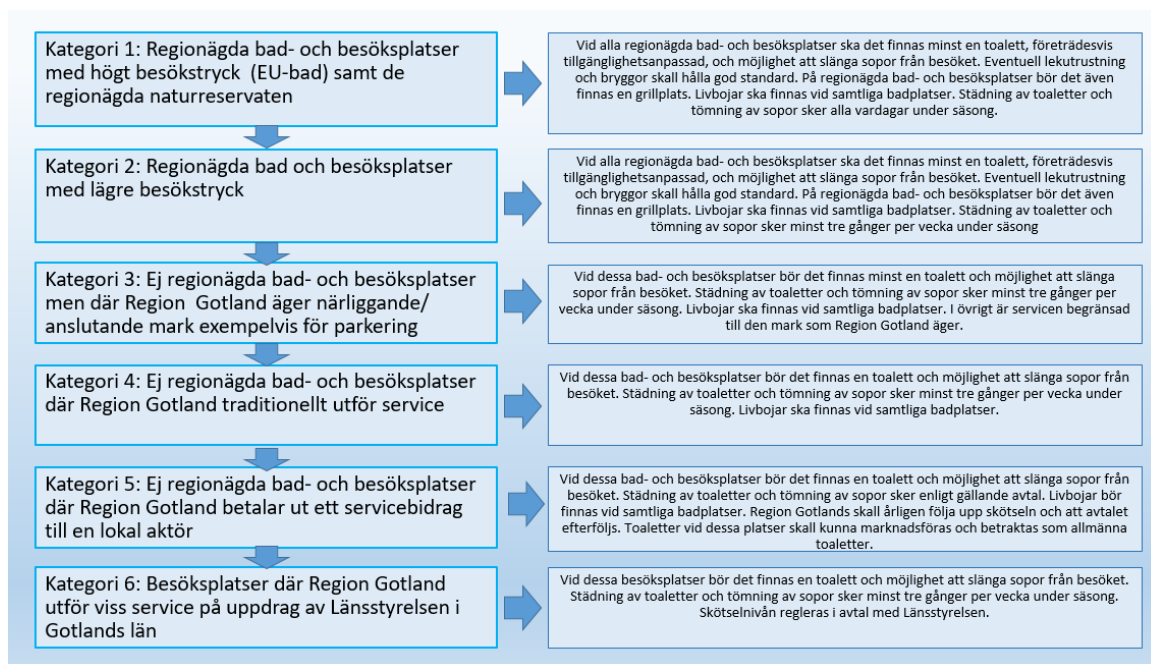
Vid dessa bad- och besöksplatser bör det finnas en toalett och möjlighet att slänga sopor från besöket. Städning av toaletter och tömning av sopor sker enligt gällande avtal. Livbojar bör finnas vid samtliga badplatser. Region Gotlands skall årligen följa upp skötseln och att avtalet efterföljs. Toaletter vid dessa platser skall kunna marknadsföras och betraktas som allmänna toaletter.

För närvarande avser detta följande bad- och besöksplatser: Djupvik, Ekeviken, Lau Nya badplats, Norsta Aurar, Sandhamn och Skalasand.

## 6.6 Kategori 6: Besöksplatser där Region Gotland utför viss service på uppdrag av Länsstyrelsen i Gotlands län

Vid dessa besöksplatser bör det finnas en toalett och möjlighet att slänga sopor från besöket. Städning av toaletter och tömning av sopor sker minst tre gånger per vecka under säsong. Skötselnivån regleras i avtal med Länsstyrelsen.

För närvarande avser detta följande besöksplatser: Digerhuvud södra Tungohuvud, Digerhuvud mellersta, Digerhuvud norra Helgumannen, Langhammars, Gamle hamn, Hångers Källa i Lärbro, Torsburgen Ardre Lucka, Torsburgen Tjängvide Lucka, Grogarnsberget, Folhammar, Kronvalls Klinte (Ekstakusten), Russparken i Lojsta/Gerum samt Stockviken i Hamra.





## 8. Strategipunkter

### 8.1 Ansvar, budget och hantering vid eventuell avveckling av bad- och besöksplatser

Region Gotland ska prioritera de bad- och besöksplatser som finns på regionägd mark. Ekonomiska resurser är nödvändiga för ett fungerande arbete. En löpande budget, som indexuppräknas, för skötsel och utveckling av badplatserna möjliggör ett långsiktigt förbättringsarbete.

Park- och trafikavdelningen står för Region Gotlands åtagande avseende både drift och underhåll samt planering och utveckling av de egenägda bad- och besöksplatserna. Utanför detaljplanlagt område och där Region Gotland inte äger marken har regionen ingen skyldighet att anlägga och sköta badplatser. Vid några platser äger Region Gotland inte själva badplatsen men närliggande mark, exempelvis en anslutande parkeringsplats.

Om en service på en icke regionägd bad- eller besöksplats skall avvecklas skall aktuella markägare, föreningar eller andra intressenter och verksamheter erbjudas att ta över den service som finns. Avtal som beskriver detaljerna kring överlåtandet ska då skrivas för varje enskilt fall. Finns det inte finns någon förening eller verksamhet som vill eller kan ta över servicen är det Region Gotlands ansvar att återställa badplatsen. Ansvaret för återställandet ligger på Park- och trafikavdelningen och kan tillfälligtvis leda till ökade kostnader. Exempel på återställande kan vara borttagande av lekutrustning, toaletter, sopkorgar, livbojar och båtar, bänkar samt i vissa fall bryggor. Kostnaden för ett återställande kan därför variera kraftigt.

En eventuell avveckling av en badplats måste prövas från fall till fall. Dialog måste hållas med markägare och föreningar eller andra intressenter och allmänheten skall informeras. De slutgiltiga besluten fattas av Tekniska nämnden.

Region Gotland skall sträva efter att teckna avtal med privata markägare, samfälligheter eller föreningar för sitt åtagande av skötsel på de bad- och besöksplatser som inte är regionägda. Där regleras exempelvis ansvarsfrågan för toaletter, lekutrustning, bryggor, livräddningsutrustning m m.

### 8.2 Tillgänglighet

Tillgängligheten till Gotlands badplatser behöver generellt utvecklas för att kunna möta behovet hos turister och bofasta invånare. Det är viktigt att alla erbjuds förutsättning att kunna vistas på Region Gotlands badplatser, såväl ur jämlikhetsperspektiv som ur barnperspektiv. Det är även i linje med barnkonventionen att barn med funktionsnedsättning ska ha rätt till ett fullvärdigt och anständigt liv samt hjälp att aktivt delta i samhället. Det bör därför finnas tillgänglighetsanpassade badplatser geografiskt spridda runt ön på mark som ägs av Region Gotland. I nuläget finns det tillgänglighetsanpassade badplatser vid Gustavsvik, Slite bad och Nybro bad men flera är under utveckling såsom Visby Havsbad, Sandviken och Tingsstäde träsk. Visby havsbad utvecklas under 2024 med bl a bredare och högre brygga, bredare trappa ner i vattnet, tillgänglig ramp, hiss för rörelsehindrade, gång ut till bryggan, trädäck att sitta på och krokar att hänga handdukar på.

Tillgänglighetsanpassningen av badplatser sker efter varje badplats förutsättningar. Exempel på åtgärder är tillgänglighetsanpassade toaletter, anpassade gångvägar och grillplatser samt möjlighet att ta sig ned till stranden och eventuellt även ned i och upp ur vattnet. En mindre tillgänglighetssatsning är att byta ut stegar på bryggor mot trappor för att underlätta nedgången i vattnet, eller att det i anslutning till badplatsen finns möjlighet att sitta och vila. För att tillgänglighetssatsningarna på badplatserna ska ske på bästa sätt ska de planeras i samråd med Funkisam som är ett samlat nätverk med organisationer för funktionsnedsatta.



Tillgänglighetsanpassning av badplatser görs när förutsättningar för detta finns. Där det blir aktuellt att byta ut gamla toaletter ska nya toaletter som placeras ut om möjligt vara tillgänglighetsanpassade.

Även för naturreservaten gäller att tillgänglighetsaspekten alltid skall beaktas i alla planerings- och investerings sammanhang. Exempel på detta kan vara tillgänglighetsanpassade toaletter, hårdgjorda och fungerande ytskikt på gångytorna o s v.

### 8.3 Åtkomst till bad- och besöksplatserna

För att säkerställa åtkomsten från allmän väg till och från anvisade badplatser behöver Region Gotland tillse rätten att använda berörda enskilda vägar. Regionen behöver även säkerställa att dessa vägar upprätthåller en god standard med skyltning.

Där det finns allmän väg eller väg med statsbidrag har allmänheten och Region Gotland åtkomst till badplatserna, både för att besöka och att för genomföra service. På dessa vägar bör Region Gotland ha en dialog med Trafikverket eller lokal vägförening för tillstånd att skylta till badplatsen så att den är möjlig att hitta till för både gamla och nya besökare. Där det inte är allmän väg eller finns väg med statsbidrag bör Region Gotland genom avtal sträva mot att ha viss rådighet över vägarna.

Region Gotland ska arbeta aktivt för att främja hållbara transporter till och från populära besöksmål och badstränder, exempelvis genom att tillgängliggöra attraktiv kollektivtrafik, eller främja möjligheter att komma till platsen på cykel. På så vis kan utsläppen sänkas, parkeringssituationen förbättras och naturen värnas. Flera av bad- och besöksplatserna på



Gotland ligger i direkt anslutning till en hållplats eller inom promenadavstånd från en hållplats. Busslinjerna går mellan de största orterna på ön. För att öka andelen kollektiva resor till bad- och besöksplatser är information och marknadsföring av det kollektiva resandet det viktigaste. Det kan handla om kampanjer för att åka buss till särskilda platser, men också förbättrad skyltning. På vissa platser kan också ombyggnad och tillgänglighetsanpassning av hållplatser eller gånganslutningar bidra. Det är inte möjligt att köra buss till alla bad- och besöksplatser. Många av platserna ligger till sin natur belägna långt bort ifrån tätbefolkade områden. Det är varken miljömässigt eller samhällsekonomiskt lönsamt att köra buss till dessa platser. Men olika åtgärder för att öka tillgängligheten och kunskapen om bad- och besöksplatser som redan har kollektivtrafik kan göra stor skillnad för det hållbara resandet. Även ökad turtäthet i kollektivtrafiken kan ha betydelse.

På platser där busstrafik inte är möjligt eller rimligt kan former av anropsstyrd trafik eller samåkningstjänster vara ett alternativ. Anropsstyrd trafik är en typ av kollektivtrafik som endast körs efter beställning från den som vill åka. Det finns olika typer av anropsstyrd trafik och de kan köras med olika fordon, som taxibilar, mindre bussar eller vanliga bussar. Till skillnad från taxitjänster omgärdas anropsstyrd trafik av olika begränsningar som vem som kan beställa och hur de ska beställas. Begränsningarna finns eftersom anropsstyrd trafik är skattefinansierad, till skillnad från vanlig taxitrafik. Det finns dock idag (januari 2024) ingen strategi för hur anropsstyrd trafik bör läggas upp på Gotland. Det går därför inte att säga vilka bad- och besöksplatser som kommer att kunna nås med anropsstyrd trafik i framtiden.

Det är viktigt att det finns parkeringsplatser som täcker behovet under högsäsong inte minst med tanke på att bilar annars kan riskera att blockera åtkomst för t ex utryckningsfordon eller andra angelägna transporter. Det innebär att en badplats som är klassad som EU-bad med många besökare bör ha parkeringslösningar som är anpassade därefter. Det innebär också att hållbara transportsätt så som gång, cykel och kollektivtrafik ska uppmuntras. Och det innebär att den yta för parkering som finns ska regleras på ett sådant sätt att risken för parkering i terräng eller längs med tillfartsvägar är liten. Regleringen ska bidra till att minska hindrande parkering som exempelvis att blockera framkomligheten för utryckningsfordon. Det finns också möjlighet att vidareutveckla nyttjandet av IoT-teknik (Internet of Things) för att mäta aktuell kapacitet på plats och nyttjandegrad av parkeringsplatserna. Utifrån sådana data kan information om tillgängliga eller upptagna parkeringsplatser bidra till att sprida ut besökarna till ett större antal bad- och besöksplatser.

## 8.4 Skötsel

Gotlands badsäsong har blivit längre och vinterbad är numer en vanlig företeelse. Service och tillsyn av badplatserna har fram till säsongen 2022/2023 skett under perioden 15 maj-15 september. Detta har utökats så att toaletter, i den mån det är möjligt<sup>6</sup>, numera är öppna och viss tillsyn sker året runt. Vid de EU-bad som ägs av Region Gotland samt vid naturreservaten sker tillsyn alla vardagar under säsong. Vid övriga bad- och besöksplatser sker tillsyn minst varannan vardag under säsong.

---

<sup>6</sup> Vissa vattentoaletter måste stängas av vintertid för att de inte skall frysa sönder. På andra ställen kan toalettservicen omfattas av fleråriga avtal med lokala aktörer och där kan öppettiderna vara reglerade i avtalet

Tillsyn och skötsel av lekredskap på badplatserna sker enligt SS-EN 1176-1177 och styrs enligt dokumentet ”Teknisk beskrivning”. Tillsyn och skötsel av utegym på badplatserna sker enligt SSEN-16630 och styrs enligt dokumentet ”Teknisk beskrivning”.

Tillsyn och besiktning av bryggor ska ske regelbundet för att hålla en god och säker standard på badplatserna samt för att kunna göra långsiktigt hållbara planer för investeringar.

På badplatser som ägs av Region Gotland ansvarar också regionen för städning av stranden och släkesrensning om inte marken är utarrenderad. Tång och alger tas bort när det förekommer i mängder som stör badlivet. Där tång tas bort från stränderna ska utförandet ske med viss försiktighet. Dels för att undvika att skada den ömtåliga floran som kan finnas på och i anslutning till stranden och dels för att sandmängden som följer med vid borttagning av tång volymmässigt ska vara så liten som möjligt. På särskilt utsatta stränder på regionägd mark kan och bör sanden köras ihop i högar på hösten för att på så vis minska andelen sand som förflyttas ut till havs. När maskiner används ska terrängkörningstillstånd sökas hos Länsstyrelsen i Gotlands län.

Av hygieniska skäl bör kadaver av döda djur, exempelvis sälar, avlägsnas från välbesökta badplatser under badsäsong.

Hur skötseln bäst skall utföras varierar från strand till strand. I vissa fall kan det ur naturvärdessynpunkt vara bra om släke och tång bitvis får ligga kvar och en del arter kan tvärtom gynnas av att sanden störs genom t ex fordonstrafik och släkesrensning. I nuläget finns det ingen skötselplan för badstränderna ur ett naturvärdesperspektiv men i framtiden borde det tas fram för de regionägda badplatserna.

Region Gotland ska löpande inventera sina stränder och identifiera påverkan från klimatförändringar såsom havsnivåhöjning och erosion. Klimatanpassningsåtgärder utreds och implementeras löpande efter samråd i förvaltningen och beslut i Tekniska nämnden. För de stränder som Region Gotland inte äger kommer klimatanpassningsåtgärder i nuläget inte genomföras då det inte finns utrymme för det enligt aktuell lagstiftning.

Region Gotland bör sträva mot att källsorteringsstationer anläggs vid badplatserna. I ett första skede är målet att källsorteringsstationer anläggs vid parkeringsplatser i anslutning till de badplatser som har högst besöksstryck. Källsorteringsstationer är en viktig åtgärd på vägen mot en region som är mindre belastande på miljön, och en naturlig insats för Ekokommun Gotland att vidta. En övergripande strategi i Region Gotlands avfallsplan<sup>7</sup> är att utveckla anläggningar för källsortering på offentliga platser med god tillgänglighet för både gotlänningar och besökare. Sådana källsorteringsstationer skulle också kunna medföra en förbättrad arbetsmiljö kopplat till sophantering. Detta ligger även i linje med det nya lagkrav som kommer att gälla från och med den 1 januari 2026 som innebär att kommunerna skall samla in vanligt förpackningsavfall separat på torg eller i parker och på andra populära platser utomhus.

---

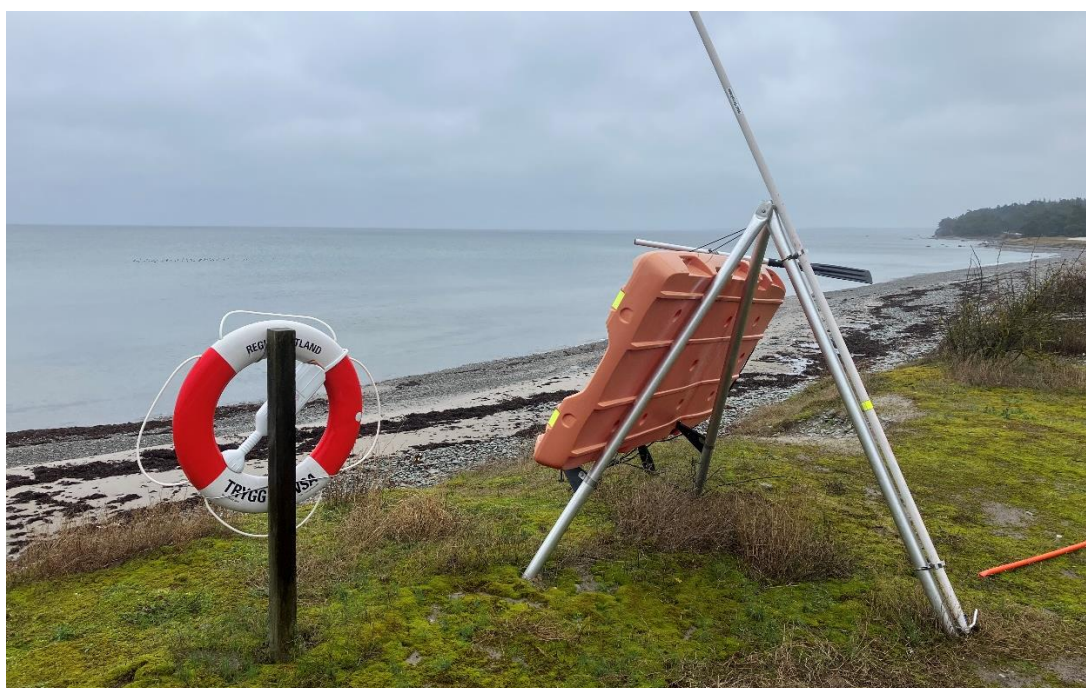
<sup>7</sup> Regionfullmäktige. Avfallsplan Region Gotland 2020-2030, Vi gör avfall till en resurs. Avfallsplanen skall revideras under 2024



## 8.5 Säkerhet

Badstegar och/eller trappor ska finnas på alla bryggor som sköts av Region Gotland. Dessa skall besiktigas årligen.

Livräddningsutrustning i form av livbojar ska finnas vid alla badplatser som ägs och sköts av Region Gotland och bör även finnas på de badplatser där Region Gotland ger bidrag till skötseln. Livbåtar ska finnas vid de badplatser där skyltar finns uppsatta som varnar för farliga frånlandsströmmar. Region Gotland eller arrendator som tecknat skötselavtal med den samme ansvarar för tillsyn av livräddningsutrustning. Livräddningsposter med livboj och hake bör finnas uppsatta med ungefär 200 meter mellanrum, så nära strandkanten som möjligt och väl synliga.



För att underlätta vid larmning förses de regionägda badplatserna med skylt som anger anläggningens namn och belägenhetsadress. Detta är viktigt för att larmcentralen snabbt ska kunna fastställa positionen och omgående kunna larma ut hjälpresurser till rätt plats, särskilt på badplatser som saknar tydlig skyltning från väg.

För lekredskap gäller sedan 1999 standarden SS-EN 1176-1177<sup>8</sup> för krav på säkerhet vid svenska lekplatser. En säkerhetsbesiktning av Region Gotlands lekplatser ska genomföras och protokollföras varje år av utbildad personal. Rutiner för tillsyn och åtgärder anges och styrs i dokumentet ”Teknisk beskrivning”. Även för utegym råder vissa säkerhetskrav enligt svensk standard SS-EN 16630<sup>9</sup>. Precis som för lekplatser ska besiktning av utegymmen genomföras och protokollföras av utbildad personal. Rutiner för tillsyn och åtgärder anges och styrs i dokumentet ”Teknisk beskrivning”.

---

<sup>8</sup> Svenska institutet för standarder. SS-EN 1176/1177. Stockholm, 2015.

<sup>9</sup> Svenska institutet för standarder. SS-EN 16630. Stockholm, 2015.

## 8.6 Information

Vid de badplatser där marken ägs av Region Gotland ska det finnas skyltar med badplatsens namn och annan information, så som kontaktuppgifter till räddningstjänsten, badplatsens belägenhetsadress, om det förekommer farliga frånlandsströmmar vid badplatsen samt var det går att hitta information om badvattenkvaliteten<sup>10</sup>. På flera platser råder enligt de allmänna lokala ordningsföreskrifterna för Region Gotland hundförbud samt campingförbud vilket även skall framgå på informationsskyltarna. På varje skylt skall det finnas en QR-kod som länkar vidare till Region Gotlands hemsida med mer information om badplatserna.

Region Gotland ska även sträva mot att det från landsväg är skyltat till de badplatser som regionen äger och sköter. Information som berör Gotlands badplatser, kartor och koordinater skall finnas tillgängliga på Region Gotlands hemsida och uppdateras kontinuerligt. Denna information kan i sin tur koordineras till olika typer av appar som med fördel kan samköras med övrig besöksinformation exempelvis från gotland.com. Det finns också goda förutsättningar att utnyttja eller vidareutveckla befintliga digitala verktyg för exempelvis aktuell väder- och vatteninformation, trafiksituationer och service.

## 8.7 Anläggningar och investeringar

Nya anläggningar i form av exempelvis vindskydd och duschar anläggs normalt inte om det inte rör sig om t ex en klimatförbyggande åtgärd såsom ett erosionsskydd eller liknande. Flera badplatser har karaktär av naturstrand, vilket i möjligaste mån bör bevaras.

Toaletter, tillgänglighetsanpassningar är exempel på anläggningar som däremot tillåts då de är viktiga ur jämlikhets- och jämställdhetsperspektiv och gör det möjligt för fler att vistas på badplatserna. I vissa fall kan lekredskap tillåtas.

Anläggningar som toaletter, parkeringar och liknande kan kräva bygglov vilket ska sökas i samtliga investeringsprojekt.

Nya investeringar på bad- och besöksplatserna prioriteras enligt kategoriordningen som beskrivs i avsnitt 6. *Kategorisering och prioriteringar*, där bad- och besöksplatser av Kategori 1 prioriteras och åtgärdas i större omfattning än Kategori 2 och så vidare.

---

<sup>10</sup> Gäller de badplatser som finns redovisade hos Havs- och vattenmyndigheten

## 8.8 Övriga bestämmelser såsom försäljning, vattenfordon, hundar, och camping

### Försäljning

Ambulerande försäljning på badplatserna runt ön är tillåtet på detaljplanelagd allmän platsmark, förutom inom ett avgränsat område i Visby som regleras av *de allmänna lokala ordningsföreskrifterna för Region Gotland*. Med ambulerande försäljning avses sådan försäljning som tar offentlig plats i anspråk endast tillfälligt och i obetydlig omfattning. Vid ett mer varaktigt ianspråktagande krävs tillstånd utfärdat av Polismyndigheten enligt 3 kap 1 § Ordningsslagen. Vid försäljning på privat mark kontaktas markägaren. Vid försäljning av livsmedel behöver en anmälan om registrering av livsmedelsanläggning lämnas till Region Gotland, avdelningen för livsmedel och alkoholtillstånd.

### Vattenfordon

I Sverige får man enligt vattenskoterförordningen<sup>11</sup> endast köra vattenskoter i allmänna farleder samt inom områden där Länsstyrelsen i Gotlands län har beslutat om undantag från det generella förbudet. Den som kör en vattenskoter är ansvarig för att inte skada människor, natur eller miljö. Några exempel kan vara störande buller, risk för olyckor, påverkan på växt och djurliv samt störande för fågellivet. Polisen får utföra böter på plats för den som kör vattenskoter på ett störande sätt. Länsstyrelsen på Gotland har fastställt att användning av vattenskoter får ske i de allmänna farlederna, samt under perioden 15 juni–15 september mellan klockan 09.00–19.00 inom anvisade områden vid Tofta Strand, Visby och Snäckområdet, Sudersand på Fårö samt Åminne.<sup>12</sup> I allmänna farleder får körning ske utan nämnda tidsbegränsning. För transport mellan strand och områden som anges ovan skall kortaste väg väljas. För transport från allmän badplats till vattenområde som anges ovan skall en särskild transportled om högst 10 meters bredd utmärkas.

### Hundar och camping

De badplatser som i de allmänna ordningsföreskrifterna jämföras med offentlig plats är följande: Badhusparken i Fårösund, Burgsviks bad, Gustavsviks bad, Gnisvärds bad, Nordstrands bad, Kappelshamns västra bad, Klintehamns bad (barlastkaj), Kneippbyns bad, Nybro bad, Ronehamns bad, Slite bad, Snäckvikens bad, Sudersands bad, Tofta bad, Visby Havsbad och Västergarns badplats.

På dessa badplatser får hundar inte vistas under tiden 1 maj - 30 september. Det är hundens ägare, den som tagit emot en hund för underhåll eller nyttjande eller den som endast tillfälligt vårdar en hund som är skyldig att följa bestämmelserna. Detta förbud gäller inte för ledarhund för synskadad person, andra assistanshundar försedda med tjänstetecken eller för polishund i tjänst.

Camping i tält, husvagn, husbil, bil eller övernattning utomhus får inte ske på de badplatser som jämföras med offentlig plats om inte marken upplåtits för eller inrättats för detta eller om Region Gotland eller annan markägare tillåter detta under viss tid.

Ordningsföreskrifterna på offentlig plats gäller enligt ordningsslagen och det är polismyndigheten som har tillsynsansvaret.

<sup>11</sup> Miljödepartementet. Förordning (1993:1053) om användning av vattenskoter

<sup>12</sup> Länsstyrelsen.se/gotland/samhalle/trafik-och-infrastruktur/motortrafik-i-naturen

Dessa riktlinjer ligger till grund för den parallellt framtagna handlingsplanen som redovisas i ett separat dokument och som i sin tur har en flerårig investeringsplan kopplad till sig. Riktlinjerna ligger även till grund för kontinuerliga syner, inventeringar och besiktningar i syfte att bibehålla och vidareutveckla Region Gotlands bad- och besöksplatser. Med anledning av situationen i omvärlden och att oförutsägbara händelser, som starkt kan påverka vår vardag kan inträffa, bör riktlinjerna följas upp och revideras vart 5:e år.

